

A kecskeméti Orvos- és Gyógyszerészettörténeti Múzeum

Intézményünk az első olyan vidéken létesített gyűjtemény, amely egy megye határain belül feldolgozza és bemutatja az egészségügy mindkét alapvető ágára vonatkozó tárgyi emlékeket és történeti dokumentumokat.

A Katona József Múzeum Történeti-Néprajzi Osztályához tartozó gyűjtemény két szakgyűjteményből alakult: a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum és a Bács-Kiskun Megyei Tanács Gyógyszerszállító Központja által 1969-ben létrehozott Bács-Kiskun Megyei Gyógyszerészettörténeti Szakgyűjteményből és a Megyei Kórház Orvostörténeti Gyűjteményéből. A Lóránd Nándor vezette Gyógyszerészettörténeti Szakgyűjtemény 1984-es átvételével patikabútorok, patikaedények, gyógyszerkészítő eszközök, gyógyszerészeti dokumentumok és könyvek, folyóiratok kerültek a múzeum tulajdonába. Lóránd Nándor gyűjteménye helytörténeti és szakmatörténeti jelentőségén felül a bútorokat és edényeket tekintve iparművészeti értékeket is képvisel. Az Orvostörténeti Gyűjtemény éremanyaggal és 19-20. század fordulójáról származó orvosi műszerekkel, dokumentumokkal és könyvekkel gazdagította a múzeum anyagát. Dr. Réthy Aladár főorvos gyűjteménye azért is nagyon jelentős, mert a múzeumok kevéssé foglalkoztak ilyen jellegű tárgygyarapítással, így a 20. század elejének orvosi műszeranyaga kevés helyen található meg.

Az 1984-ben átvett két szakgyűjteményből 1985 nyarán nyílt állandó kiállítás Két évszázad orvos és gyógyszerészettörténeti emlékei Bács-Kiskun megyében címmel, a Kölcsey Ferenc utca 3. szám alatti parasztpolgári lakóház kiállítótermékké kialakított helyiségeiben.

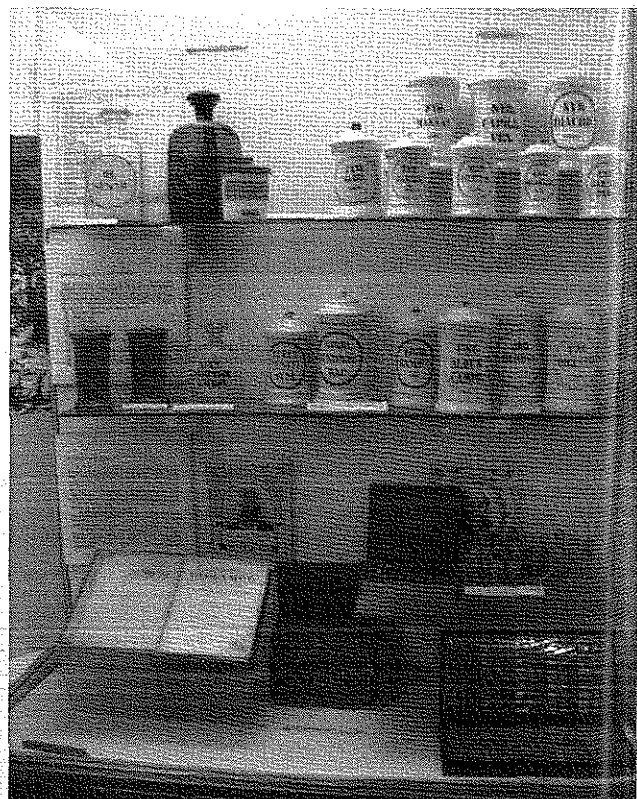
Az első terem a 18. század gyógyszerészeti emlékeit mutatja be két részre tagolva: az első rész a megye legrégebbi, az 1746-ban Kecskeméten megnyílt Vághi György házipatikáját mutatja be, amely 1766-tól Szentháromság néven Kecskemét első nyilvános gyógyszertára lett. A gyógyszertár a mai városháza mögött állt eredetileg, majd átköltözött a városháza bal sarkára, és Öreg patikaként is emlegették. Fenyőfából készült piros, fehér, zöld márványos festésű bútorai több okból is különlegesnek mondhatóak. A szekrényt ajtó köré építették, és a táraasztalát is a szekrényhez illesztették. A parasztkorok stílusú bútor pogácsalábakon áll, az ajtókat apácarácsok díszítik. A kiállításon láthatóak az első patikánkra vonatkozó levéltári dokumentumok fotómásolatai: Vághi György a város tanácsához írott patikanyitási kérelme, Falt Antal gyógyszerész felszabadítólevele 1747-ből, az orvos Vághi György és Falt Antal szerződése 1748-ból, valamint Falt Antal hagyaték leltára 1770-ből, amely felsorol 293 korabeli gyógyszernevet és a patika rézserpenyőit, gyógyszerkészítéshez használt edényeit.

A második rész a 18. század gyógyszerkincséből nyújt ízelítőt bemutatva a növényi, állati és ásványi eredetű drogokat, azok patikaedényeit és a hatóanyagokat szolgáltató növények, állatok képeit. E háttérképeket a kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár természetudományos könyveiből másoltuk dr. Grabarits István gyógyszerészettörténész irányításával, akinek a 18. század gyógyszerkincse volt a doktori disszertációja, és a kiállítás forgatókönyvét is ő írta.

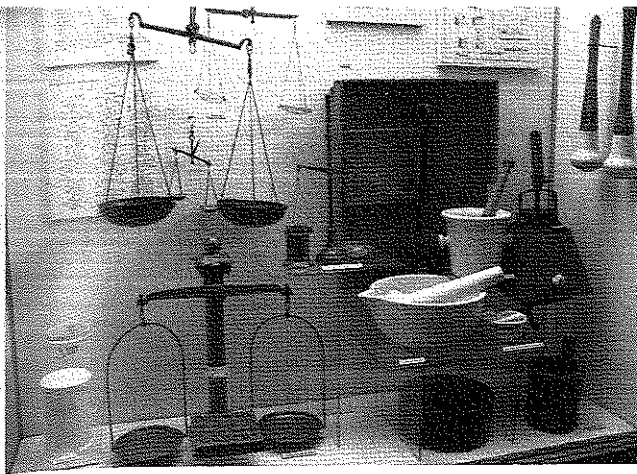
A 18. századi gyógyszerkincshez tartoztak még az egyszerű galenikumok és az összetett gyógyszerek-kompoziták, valamint a homeopátiás gyógyszerek, ezekből is válogattunk néhányat.

A tárló alsó részében homeopátiás gyógyszerkészletek láthatók a dobozokban

utatja
6-ban
tja be,
vános
itt állt
eg pa-
l már-
ató. A
nyhez
on áll,
pati-
Vághi
Antal
yörgy
yateki
vet és
ryeit,
reltőt,
c pati-
cépeit,
zettu-
erész-
volt a

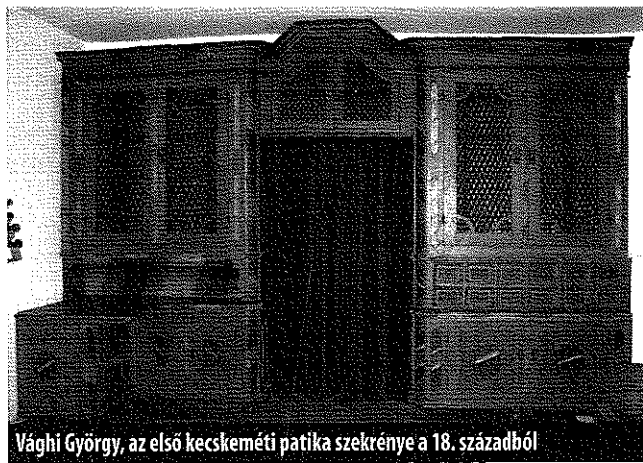
A második teremben az üveg, fa, porcelán patikaedények típusai és a megye gyógyszerárainak 19-20. századi helytörténeti emlékanyaga látható. Bács-Kiskun megyében a rendszerváltásig 89 patika működött, ezek történetét feldolgozta Lóránd Nándor gyógyszerésztörténész a Cumania 1975-ben megjelent Historia kötetében. Az ő munkássága eredményeként a megye különböző patikáit edényzeteik, dokumentumaik és korabeli fényképeik, készítményeik reprezentálják ebben a kiállítási részben.

A harmadik kiállítási egység címe: A gyógyszerkészítés eszközei a 19-20. században.

Az eszközöket a gyógyszerkészítés menetének megfelelően és a különböző gyógyszerformák szerint tárjuk a látogatók elé. Így külön tárgycsoportokat alkotnak a mérés, aprítás-porítás, porosztás, szilárd gyógyszerformák, kúpok, kenőcskészítés, folyékony gyógyszerek, desztillálás, sterilizálás és a gyógyszervizsgálat eszközei. Külön kis egység még ebben a teremben a katonai gyógyszerészet néhány emléke: katonai gyógyszeres láda, összcseckukható mérleg és a kecskeméti levéltárban található 1810-ben készült lista fényképe, amely a katonaság részére gyűjtendő gyógynövényeket tartalmazza.

A három gyógyszerésztörténeti termet a bejárati helyiség választja el az orvostörténeti szobától. Itt a kecskeméti Mátyás Király Gyógyszertár 1906-ban készült fényképe látható 2,3 m x 3 méteres nagytáblán, a hirtai patika táraasztala pedig teremórasztalként funkcionál.

A 4. terem címe: Szemlények az utóbbi két évszázad orvostörténetéből. Az orvostörténet köréből a legkorábbi dokumen-

Vághi György, az első kecskeméti patika szekrénye a 18. századból

tum szintén a 18. századból való: 1755-ből Kintses Sámuel borbélysebész oklevele. Az érvágással, köpölyözéssel, foghúzással foglalkozó sebészborbélyokon kívül a 18. században a hivatásos orvos, fizikus mellett nagy szerepe volt a bábák gyógyító tevékenységének is. A kiállításban bábatáska és teljes szülészeti műszerkészlet őrzi emléküket.

Az orvosi, sebészeti műszerek legnagyobb hányada a 19. század vége és a 20. század közepe közötti időszakból származik.

Jobbágy Andor kecskeméti magánstanatóriumából származik a kiállításon bemutatott esztergályozással díszített betegmérőszék, melyen ülve a beteg kényelembe helyezhette magát a súlyméréskor. Változatos típusok képviselik a rézmikroszkópokat, az egyszerűbb egy csövűtől a négy revorveresig (4 optikájú), a sztetoszkópokat (fa, ruggyanta, fém alapanyagból), a galvános és egyenáramú villanyozó készülékeket, amelyeket különböző fájdalomcsillapító terápiák alkalmazásánál használtak. Az orvosi műszerek mellett fényképek és kórházi dokumentumok szerepelnek Kecskemét, Kiskunhalas, Kalocsa, Baja első kórházaira vonatkozóan. Az orvosi gyűjteményt dr. Réthy Aladár laboratóriumi főorvos hozta létre, 1970-től kezdve kezdte gyűjteni a kórházak leselejtezett műszereit, már nem használt könyveit.

A kiállítás mellett könyvtár és dokumentumgyűjtemény egészíti ki a múzeum anyagát.

Az 1984-ben átvett közel 1000 kötet száma azóta megduplázódott, főként patikusok, orvosok hagyatékainak ajándékozása nyomán.

A gyógyszerészeti könyvek főbb típusait az enciklopédiák, hazai és külföldi gyógyszerkönyvek, taxák, manuálék, gyakorlati kézikönyvek, gyógynövényes kötetek és kémiakönyvek alkotják. A folyóiratok közül számos kötetünk van a Gyógyszerészi Hetilap, Gyógyszerészi Közlöny, Magyar Gyógyszerész, Gyógyszerészi Szemle, Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítőjének évfolyamaiból.

Az orvosi könyvek és folyóiratok zöme is a 20. század első feléből való. A folyóiratok közül legerősebb kötetünk a Gyógyászat első évfolyama 1861-ből. ♦

